

Художники ХПІ: Микола Уваров

[Ілля Кристал, студент 4 курсу групи І-67 (АП).]

#7 от 27.04.2021

Серед українських художників, чия творчість пов'язана із харківським Політехом, не можна не відзначити Миколу Митрофановича Уварова (1861–1942 рр.). Він народився в Богодухові в рік відміни кріпацтва, помер від голоду під час Другої світової війни в Харкові. Спадщина його, хоч і не в повному обсязі, відома фахівцям, однак не зібрана у жодному альбомі, нема і серйозних досліджень біографії та творчості митця, ювілейні дати художника не ознаменовуються виставками, про нього писала закордонна «Енциклопедія українознавства», однак проігнорували і енциклопедичний словник «Харківщина» (2014), і автори книги «Художники України: 100 видатних імен» (2007) І. Шаров та А. Толстоухов. Відрадно, що значна увага приділена майстру у монографії Людмили Соколюк «Школа Раєвської-Іванової. Мистецько-промислова освіта у Харкові (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)» 2020 р. Але і тут, як і у двотомнику «Мистецька антологія Харківщини. Велика колекція. Історія. Традиції. Сучасність.» (2018) і в попередніх довідниках, енциклопедіях та інших публікаціях ми не знайдемо фотографії чи портрета художника. А один сайт подає цінну довідку про Уварова, однак замість зображення педагога вміщує портрет С. Васильківського роботи Миколи Митрофановича. «Портрет Уварова, написаний богодухівським художником І. Пилипенком» подають Н. Могилевська та М. Беляєв у книзі «Криниці світла і добра. Нариси про людей, чиї долі пов'язані з Богодухівщиною» (2002) на с. 217, однак наскільки це зображення відповідає дійсності, невідомо (репродукція не датована), а оскільки нарис про земляка богодухівців містить низку нісенітниць і просто вигадок, питання про те, як виглядав М. Уваров залишається відкритим. Тим не менше, фото М. Уварова є – варто лише зазирнути у журнал «Музика» за 2013 р., №1 на с. 30. В усіх виданнях називається лише рік народження художника – 1861-й. Вивчення справи Уварова у Харківському обласному державному архіві дозволило з'ясувати точну дату: 21

листопада 1861 р. Народився хлопець у місті Богодухові у дворянській родині. Малювати почав із дитинства. Пізніше сім'я переїздить до Харкова, і Миколка навчається у школі малювання М. Д. Раєвської-Іванової. Для продовження освіти юнак вирушає до Академії мистецтв у Петербурзі і закінчує її у 1890 році.

Повернувшись до Харкова, Уваров займається як образотворчим мистецтвом, так і педагогічною діяльністю. 1897 року влаштовується вчителем малювання у Харківську жіночу гімназію К. М. Драшківської. А з 10 жовтня 1915 р. щонайменше до початку 1919 р., згідно з архівними документами, викладає малюнок у Харківському Технологічному інституті. Зазначимо, що в усіх публікаціях помилково вказаний 1916 рік як час початку педагогічної роботи М. Уварова у ХТІ.

Уваров сьогодні відомий переважно як блискучий портретист. Ніхто краще за нього не передав хитрувату «козацьку» вдачу Сергія Васильківського на вже згаданому портреті. А ще він був автором портретів й інших видатних діячів української культури: Тараса Шевченка, Івана Франка, Миколи Лисенка, Дмитра Багалія, Михайла Ткаченка, Панаса Саксаганського...

Шанувальникам харківської архітектури добре відомий розпис плафона парадної зали в будинку академіка архітектури О. М. Бекетова (зараз це Харківський Будинок вчених по вул. Жон-Мироносиць, 10), де вишукано зображений Аполлон із музами, чий танок одразу привертає увагу відвідувачів.

Злетом художньої творчості митця можна вважати період з 1903 по 1908 рік, коли він бере участь у оформленні інтер'єрів (розписах на історичні теми) будинку Полтавського губернського земства (тепер Полтавський краєзнавчий музей), шедеври українського модерну, спроектованому В. Г. Кричевським.

Безумовно, Микола Уваров заслуговує на вдячну пам'ять, зокрема і в ХПІ, а його спадщина потребує більш ретельного дослідження, збирання і публікації, чим і займається сьогодні галерея «ART KhPI».

Михайло Красиков, професор кафедри українознавства, культурології та історій науки НТУ «ХПІ»;